

Szováta város rövid története

Szováta, székely település

A székelyföld egyik legfiatalabb települése, Szováta 1578-1582 között alakult ki. Első okiratos említése 1578 szeptember 13-i dátummal maradt fenn, 1597-ben már mint bejegyzett falu szerepelt. Az első telepesek azok a sóőr családok lehettek, akiket a sóbánya megőrzése céljából telepítettek ide. Első említésük 1578-ban történik, amikor Báthory Kristóf erdélyi vajda kiváltságlevelet ad a szovátai sóbánya őreinek.

Az 1850. évi népszámlálás adatai szerint Szováta járási székhely lakóinak száma 1123 volt, ebből 1036 magyar, 68 román és 18 cigány. A következő években gyorsan szaporodott a falu lakossága. 1869-ben a faluban 326 ház volt, de csak a cseréppel és zsindellyel fedett katolikus temploma, a papilak és Veress József háza emelkedett ki a zsindellyel vagy zsúppal fedett faházak sorából.

1930-ban 3484 lakos élt Szovátán, a II. világháború után ez a szám folyamatosan növekedett, manapság a szovátai összlakosság száma 9800 fő.

Szovátának városi rangra való emelése 1952-ben történt meg, és jelenleg három település tartozik még hozzá : Illyésmező, Kopactanya és Szakadát.

Illyésmező - Szovátához tartozó, attól 5 km távolságra, a Juhod patak völgyében fekvő település, 1861-től szerepel mint falu.

Kopactanya - Szováta vizétől jobbra, a Kopac hegy oldalában 553 m magasan fekvő tanyai település. Erdőkitermelésben dolgozó munkások telephelyéből alakult ki. Napjainkban a régi portákat egyre inkább hétvégi házak foglalják el, így Kopactanya nemsokára nyaralóteleppé válik.

Szakadát – Szovátától Északi irányban fekvő, ezzel összenőtt jellegzetes sorfalu, mely a Szováta-vize és a Szakadát-patak völgyében, a Bekecs, Cseresznyés és a Kopac-hegy közötti Szováti medencében fekszik.

Fürdőélet

Annak ellenére, hogy a szovátai sósvizeket már századokkal korábban is használták fürdőzésre, Szováta első, hivatalosan engedélyezett gyógyfürdője az 1872-ben létrehozott híres Géra-fürdő volt. Megalapítója, egyben a szovátai modern fürdő megteremtője Veress József (1817-1889), aki zseniálisan felismerte, hogy a szovátai sós források vize nagy értékű, nem szabad engedni, hogy kihasználatlanul elfolyjon. Egyszerű gazdálkodó ember léte okosan szervezte meg az akkori fürdőéletet, építette ki a fürdőt az akkor országos híré korondi (árcsói) fürdő mintájára.

A Zoltán-fennsík alján fakadó sós forrás vizét fából készített csatornákkal két hatalmas fakádba vezette, majd onnan a földbe ásott fürdőmedencébe és a kádakhoz. A Géra-fürdő 1876-ban már hivatalosan bejegyzett, engedélyezett fürdő volt. Ekkor magas deszkapalánkkal női és férfi részlegre kettéválasztott nyitott medencéből, továbbá 6 fűzfából kivált káddal felszerelt kabinból állt. A sós vizet édesvízzel összevegyítették, egy óriási üstben megmelegítették és úgy töltötték a kádakba. A medencében a szovátaiak ingyen fürödhetek.

A Géraiban a kezelés rendkívül hatásos volt. Szinte hihetetlen, de 21 féle betegséget gyógyítottak : többek között a reumát, ideggyulladást, idegkimerülést, a méh és függelékeinek betegségeit, az angolkórt, vérszegénységet, a kezdődő érelmeszesedést, de alkalmas volt elhízás kezelésére is.

Veress József a Fekete-tó partján is építkezett, megszervezve ennek fürdésre való felhasználását. 1889-ben történt halálakor a Géra-fürdőn már 28 kabin és 11 kád működött, a Fekete-tó partján 8 „vetkőző fülke” állt és a tó elkerített sekély részében az úszni nem tudók is fürödhetek.

A Géra-fürdő körül csakhamar kialakult az Alsó-telep, megépült egy sor, a helyiségre jellemző jellegzetes stílusú villa, a Petőfi szálló, ezzel szemben a Rákóczi szálló és vendéglő. A Géra-fürdő a századfordulóra virágzott, ekkor Szováta már kiemelkedett a kis, helyi jellegű fürdők sorából.

Az 1875-1881 között kialakult Medve-tó viszonylag hosszú ideig kihasználatlanul várt befektetőre. Sófalvi Illyés Lajos az 1800-as évek végén felismerte, hogy Szováta jövője a Medve-tóban van. 1894-ben tette meg az első lépéseket a Medve-tó körüli fürdő létrehozásához, megszerezve a tó kizárólagos használati jogát saját maga és családja számára. 1901-ben alapította meg hivatalosan Felső Szováta-fürdőt, a következő évben a református egyháztól megvásárolta az Alsó-fürdőt is. A szováta-i fürdők egy kézbe kerülésével új lehetőségek nyíltak a település fejlődésében. Ettől kezdve nevezték hivatalosan is Gérának az alsó fürdőt, míg a gyönyörű, sósíklákkal „díszített” környezetben fekvő felső részt Szovátafürdőnek, Fürdőtelepnek vagy Telepnek nevezték.

A fürdő gyors fejlődését elősegítette az 1904-ben épült, a falut a Fürdőteleppel összekötő megyei út és az 1906-ban Parajdig kiépített, Balázsfalváról induló Kis-Küküllő menti vasút. Ugyancsak 1906-ban készült el a telep főutcája és még ugyanabban az évben felépült 6 új villa. 1910-ben a sétányok hossza már meghaladta a 7 km-t, ekkor épült a kitűnő ivóvizet adó Mária-forrás, valamint Sándor János impozáns villája is.

A két világháború között, viszonylag rövid idő alatt, a telep nagyon szépen kiépült, nemzetközi hírűvé vált. Az Illyés-féle fürdővállalatot 1925-ben a Maniu Gyula vezette Nemzeti Parasztpárt vásárolta meg Illyés Lajos örököseitől, és rövidesen megalapították a Szováta Fürdővállalat Részvénytársaságot. Ennek felügyelője, egészségügyi vezetője Dr. Marius Sturza lett. A híres balneológus főorvos Szováta-ra helyezése a Fürdőtelep fejlődése szempontjából igen fontos esemény volt. Dr. Marius Sturza 1926-1940 között vezette a kezelőbázist, az ő vezetésével építették fel a Medve-tóra néző teraszos kezelőszalont, újabb fürdőkabinokat, iszapkezelő részleget a Fekete-tó partján, hidroterápiás, irrigációs és fizioterápiás berendezéseket helyeztek üzembe. 1932-ben a fürdőtelepen négy szálloda és 110 villa működött, 1600 szobával, 2600 férőhellyel.

Szovátafürdőnek kitűnő reklámot jelentett az, hogy 1923-1939 között Mária román királyné, II. Károly édesanyjának egyik kedvenc nyaralóhelye lett. A királyné fából készült, zsindellyel fedett kétszintes fürdőkabinja sokáig állt a Medve-tó partján, a Cseresznyés-hegy alatti oldalon.

A második világháború jelentős visszaesést eredményezett a fürdőtelep fejlődésében, ezt követte 1948-ban a Szováta Fürdő Rt. és a magánkézben levő villák államosítása.

A fürdőtelep nyári időszakra korlátozott működése 1954-től vált folyamatosszá, kialakult a telep egyrészt kezelést, másrészt pihenést szolgáló kettős profilja. A Medve-tó közelében az 1970-es években épült fel egy összesen 1100 férőhelyes szállodakomplexum (Szováta, Fenyő, Bükk, Mogyorós szállók) és az új kezelőközpont. Az 1980-as évek elején nyílt meg a CASCUM szálló, illetve korszerűsítették a TIVOLI vendéglőt és szállót, valamint ekkor épült a fürdőteleptől 7,5 km-re található sípálya.

Az 1990-es változásokat követően Szovátafürdőn is jelentkeztek a piacgazdaságra való áttérés jelei, elindult a magánosítás. Ma már a Medve-tó feletti régi kezelési részlegen kívül két felújított szálló is rendelkezik saját gyógykezelő központtal, meleg sós és édesvízű medencékkel, élményfürdővel, gőzfürdővel, szaunával, fizioterápiás kezelőszeggel, ahol a legkorszerűbb gépekkel, eszközökkel, módszerekkel dolgoznak.

A Szovátafürdőn végzett gyógykezelés messze földön híressé vált. A helioterm tavak sós vizét, valamint Szováta jellegzetes, igen értékes gyógyiszapját alkalmazzák kezelésre. A fürdőkúrák három irányúak: megelőző kezelés, betegség gyógyítása, valamint az egészség helyreállítása, rehabilitáció.

Szováta-fürdőn a következő balneofizioterápiás módszereket alkalmazzák:

1. sósvíz alkalmazása
2. a szováti gyógyiszap alkalmazása
3. a fizioterápia különböző formái
4. gyógymasszázs
5. mozgásterápia és gyógytorna

Készült Fekete Árpád, Józsa András, Szőke András, Zepeczaner Jenő: Szováta 1578-1989 (Haáz Rezső Kulturális Egyesület – Székelyudvarhely, 1998), továbbá Józsa András: A Sóvidék és fürdői (Házánézó Könyvek, 2002), valamint a Szováta turistakalauz (Mark House – s.a.) kötetek alapján.